

Автор: Болғанбай Ғалымжан Игиликулы
Пән: Жаратылыстану
Сынып: 5-сынып
Бөлім: Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер
Тақырып: Климаттық үдерістер

Оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтемеу):	5.4.1.1.- өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер)
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар:Табиғатта болатын климаттық үдерістерді анықтау. Басым бөлігі: Климат пен ауа-райының не екенін және олардың айырмашылығын түсіндіру. Кейбір оқушылар: Климаттық үдерістердің себеп салдарын өмірмен байланыстыра отырып,мысалдар келтіру.
Тілдік мақсаттар:	КлиматАуа райы Бейімделу Климат ПогодаПриспособление Climate WatherAdapotaion Климат дегеніміз- белгілі бір аймақтағы ұзақ жылдар бойы қайталанатын ауа райының көп жылдық режимі. Ауа райы дегеніміз-белгілі бір жердегі тәулік ішіндегі болатын жағдай. Бейімделу-қауіпті желдер,өте жоғары және төмен температура, қысымның тез өзгеруі адамдарға қолайсызәсер ететін қауіпті құбылыстарды айтады
Бағалау критерийлері:	Тапсырманы орындау критерийлері: 1. Климаттық үдерістерді анықтайды 2. Климат және ауа райы құбылыстары мен элементтерін салыстырады 3. Үдерістердің жүруін түсіндіре отырып, мысалдар келтіреді. 4. Климаттың ерекшелігін сипаттап, анықтайды
Құндылықтарды дарыту:	«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясының аясында жоғары деңгейлі зияткер оқушыларды дайындау және білім мен ғылымды біріктіру мақсатында климаттық үдерістермен таныстыру.
Пәнаралық байланыс:	Физика – табиғат құбылыстарын белгілі бір заңдылық бойынша үйренуде Биология-өсімдіктер мен жануарлардың қолайсыз климатқа бейімделуін үйренуде. Бейнелеу- графикалық бейнелерді түсіргенде
Бастапқы білім:	Оқушылар осыған дейін климаттық үдерістер туралы білетін ойларын айта алады. Климаттық үдерістердің көэлементтерін,ондағы құбылыстары жайлы біледі. Климаттық үдерістердің ерекшеліктері туралы ойларын сипаттай алады.

Сабақ барысы

Сабақ кезеңдері	Жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
-----------------	------------------------	-----------

Сабақтың басы	<p>I. «Ұйымдастыру кезеңі. Оқушылармен амандасу, сыныпты түгендеу. Оқушыларды топқа бөлу. Сыныпта ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру және тақырыпқа шығу мақсатында «Нәсер» жаттығуы арқылы тақырыпқа шығу.</p> <p>-Бұл жаттығу сіздерге тақырып туралы қандай ой шақырады? -Бүгін біздің ауылда қандай ауа райы? -Бүгінгі сабақтың тақырыбы қандай болады деп ойлайсыздар? «Мозайка!» әдісі арқылы оқушыларды 2 топқа бөлемін. Географиялық диктантты «миға шабуыл» әдісі арқылы орындау.</p> <p>1. Жер бедерін зерттейтін ғылым-.....деп атайды. (геоморфология) 2. Таулардың пайда болуы, ...және жанартаулардың атқылауынан пайда болады. (Жер сілкіну) 3. Тау жыныстарының температурасының, ..., мұздықтардың, судың, тірі организмдердің әсерінен бұзылу үрдісін үгілу дейміз. (Жауын-шашын) 4. Үгілудің үш түрі бар: ....., ... және ..... (физикалық, химиялық, биогендік) 1. 5. Тау жыныстары биогендік жолмен үгілгенде организмдер өзіне қажетті..... заттарды сіңіріп алады (минералды заттарды) Дескриптор: -көп нүктенің орнына дұрыс жауабын береді. -терминдердің мағанасын береді.</p>	
Сабақтың ортасы	<p>Жаңа сабақтың тақырыбын ашу мақсатында бейнеролик көрсетіледі.</p> <p>2. Тапсырма №1 Топтық жұмыс жүргізіледі</p> <p>3. 1. «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі арқылы жаңа тақырыптың мәтінімен танысады, өзара талқылайды.</p> <p>4. 1-топқа тапсырма: 5. Климат дегеніміз не, климат ұғымын алғаш ғылымға енгізген кім? 6. Ауа райы дегеніміз не, ауа райының қандай элементтері бар.</p> <p>7. 2-топқа тапсырма: Климат құрушы факторлардың негізін атап, себебін түсіндіру</p> <p>8. Климаттың тірі ағзаға әсерін түсіндіру.</p> <p>11. Дескриптор: -климат пен ауа райын не екенін анықтайды. -ауа райының элементтерін тізімдейді. -климаттың қалыптасуын түсіндіреді.</p> <p>12. - климаттың тірі ағзаға әсерін анықтайды Бағалау: өзара бірін-бірі бағалайды және кері байланыс беремін. Жарайсыңдар, өте жақсы! Смайликтер арқылы</p> <p>Тапсырма №2 «Кластер құрау» әдісі: Берілген кластерді «Климат» сөзін пайдалана отырып толтыру.</p> <p>13. Дескриптор: -Климат қалыптастырушы факторларды анықтайды. -Кластерді дұрыс жасайды. -факторлардың ішінен негізгілерін іріктейді.</p> <p>Бағалау: өзара бағалайды және кері байланыс беремін. Мадақтау, Смайликтер арқылы</p> <p>Тапсырма №3 «Суреттер сөйлейді» - әдісі</p> <p>1) Жыл мезгілдері өзгерістеріне ауа райының әсер етуіне сипаттама бер. 2. Күн мен түн, жыл маусымдарының ауысуы 3. Климаттық құбылыстар (жауын-шашын, дауыл мен құмды желдер, қар, мұз)</p> <p>Дескриптор: Білім алушы -жыл мезгілдерінің өзгеріс себебін баяндайды. -ауа райы компоненттерін анықтайды. -сурет бойынша жыл мезгілдеріндегі табиғат компоненттерінің өзгеріп отыруына сипаттама береді.</p> <p>Бағалау: Мадақтау, Басбармақ әдісі арқылы бағалау, кері байланыс беремін.</p> <p>Тапсырма №4 «Бірге ойлаймыз» әдісі Суретке қарап климат жағдайына өсімдіктер мен жануарлардың бейімделуі туралы айтады</p>	

Сабақтың соңы	<p>Тапсырма №4 «Бірге ойлаймыз» әдісі</p> <p>Суретке қарап климат жағдайына өсімдіктер мен жануарлардың бейімделуі туралы айтады</p> <p>Дескриптор:</p> <p>Білім алушы</p> <p>-Суретке қарап қай жануар қандай климат жағдайында тіршілік ететінін айтады.</p> <p>-Қыс айларында қалай бейімделгенін анықтайды.</p> <p>-Қолайлы-қолайсыз климаттық жағдайларды іріктейді.</p> <p>-Жануарлар мен өсімдіктердің ерекшеліктерінің қалыптасуын климаттық жағдаймен байланыстырады.</p> <p>Бағалау: өзара бағалайды және кері байланыс беремін. Мадақтау, Смайликтер арқылы</p>	
Рефлексия	<p>«Бес саусақ» әдісі рефлексия жасату.</p> <p>Берілген сұрақтарға жауап беру арқылы оқушылар сабақты түсінген немесе түсінбеген және сұрақтары бар болса бес саусақ парақшасына өздерінің ойларын жеткізіп жазады. Басбармақ - бүгін мен жаңадан нені үйрендім?</p> <p>Балан үйрек-Бүгін мен не жасадым, неге қолжеткіздім?</p> <p>Ортантерек-сабаққа байланысты көңіл күйім.</p> <p>Шылдыршүмек-Бүгін кімге көмектесе алдым?</p> <p>Кішкене бөбек-Қандай қиындық болды, оны қалай жеңдім? Оқушы жетістіктерін атап кері байланыс жасаймын.</p>	